

ΠΩΣ ΣΥΝΕΘΕΤΕ Ο ΜΟΤΣΑΡΤ

Η μεγαλοφυα του Μότσαρτ φανεώνεται και στον τρόπο με τον οποίον δημιουργούσα. Είχε την ικανότητα να ολοκληρώνει μία σύνθεση πρώτα μέσα του, έτσι ώστε μετά το γραψιμό της να είναι ή απλή αντιγραφή μιας εικόνας που έβλεπε με τα μάτια της φαντασίας του. Αυτό τον έκανε, όπως λέει η γυναίκα του, «να γράφει νότες όπως άλλοι γράφουν επιστολές». Σ' ένα γράμμα του από το 1789 περιγράφει ο ίδιος ο Μότσαρτ τον τρόπο του της συνθέσεως :

«Όταν είμαι καλά κι' έχω τα κέφια μου, στο ταξίδι, στο άμαξι ή στον περίπατο, ύστερα από ένα καλό φαγητό, ή την νύχτα όταν δεν μπορώ να κοιμηθώ, τότε κατά προτίμησιν μου έρχονται οι εμπνεύσεις, καλύτερα και σαν χειμάραρι. Από ποθ και πώς δεν ξέρω, και δεν φταίω γι' αυτό. Έκείνες που μου άρρασαν τις κρα-τό του μυαλό μου, και τις σιγοτραγουδιώ για τον έαυτό μου, όπως μου λένε τουλάχιστον. Όταν τις συγκρατήσω, τότε μία μετά την άλλη μου έρχονται οι ιδέες πώς να πλώσω αυτό το ζυμάρι, αντιστικτικώς, αποβλέποντας στον ήχητικό χαρακτήρα διαφόρων οργάνων κ.τ.λ. Αυτό θερμαίνει την ψυχή μου, όταν φυσικά δεν ένοχλομαι ύστερα το σχήμα μεγαλώνει, το διαπλάττω ολοένα περισσότερο και διαφανέστερα, κι' έτσι έτοιμάζεται σιγά - σιγά στο κεφάλι μου, ακόμα κι' όταν είναι μεγάλο, εις τρόπον ώστε κατόπιν με μία ματιά το βλέπω στο μυαλό μου σαν μία άφρατα εικόνα ή έναν άμορφο άνθρωπο, και το άκουω με τη φαντασία μου όχι να ξετυλίγεται όπως θα το άκούσουν άργότερα οι άλλοι, άλλα μονομιάς όλα μαζί. Αυτό λοιπόν είναι μια πραγματική εύτυχία. Όλα, ή εμπνευσις, ή έπεργασία, μου φαίνονται σαν ένα δυνατό άφρατο δεινό. Άλλά το να τ' άκούω έτσι ολο μαζί είναι άσφαλός το άφρατότερο. Ό,τι έγινε μ' αυτόν τον τρόπο δεν το έγινώ άμέσως, και το ίδιο είναι ίσως το καλύτερο δώρο που μου χάρισε ο Θεός. Όταν ύστερα καθήσω να γράφω τότε παίρνω από το σασκούλι το μυαλό μου, ότι όπως είπα παραπάνω θήκισα εκεί. Γι' αυτό κιόλα στρώνεται εύκολα στο χαρτί, γιατί, όπως είπα, είναι και βάθος έτοιμο, και σπανίως το γράφω άλλοιότικα άπ' ότι άρχικώς ήταν στο κεφάλι μου. Και γι' αυτό, όταν γράφω, έπιτρέπω να μ' ένοχλούν και μπορεί να γίνεται γύρω μου άρκετη φασαρία, γράφω μολατατά, μπορώ συγχρόνως και να φλυαρώ π.χ. για κότες και για χήνες, για την Μαρίτσα και την Άννοβλα. Τώρα, πώς τα πράγματα που γράφω γενικώς παίρνουν τη μορφή και το ύφος ώστε να είναι Μοτσάρτια— και όχι το ύφος ενός άλλου, μ' αυτό θα συμβαίνει, ότι και με τη μύτη μου, που είναι μεγάλη και γρυπή, Μοτσάρτια και όχι σαν των άλλων ανθρώπων. Γιατί δεν κυνηγώ την πρωτοτυπία, δεν μπορώ καν να περιγράψω τη βικη μου διεδοκικότερα. Είναι κάτι φυσικό, ο άνθρωπος που έχω ο καθένας ένα ιδιαίτερο παρομοιαστικό, να διαφέρουν μεταξύ τους όσο έξωτερικώς τόσο και έσωτερικώς. Τουλάχιστον ξέρω ότι εγώ δεν έδωσα στον έαυτό μου ούτε το ένα ούτε το άλλο».

Ο Μότσαρτ έπαιζε εύχαριστως μιλλιάρδο. —Μιά

φορά που άσχολείτο με το παιγνίδι αυτό, τον άκουσαν, άνάμεσα στα διάφορα χωράτια που έκανε, να σιγοτραγουδιώ άρκετες φορές «χι. χι. χι» μία μελωδία. Όταν ήρθε ή σειρά του άντιπάλου του να κτυπήση, έβγαλε ένα κομμάτι χαρτί από την τσέπη του, και όρνησοκάλισε εκεί νότες, ύστερα συνεχίσει το παιγνίδι μουρμουρίζοντας ξανά «χι. χι. χι.». Αυτό έπανελήφθη άρκετες φορές, όσοιιι μια μέρα ειπε ξαφνικά στους φίλους του : «Τώρα έλατε ν' άκούσιτε» και πήγε στο πιάνο. Κατά την ώρα που έπαιζε μιλλιάρδο ειχε συνθέσει το έξαισιο κούνιέτιο της πρώτης πράξεως του «Μαγεμένο άλλοι» το όποιον άρχίζει με «χι. χι. χι» γιατί ο Παπαγκένος με το λουκίτο στο στόμα είναι μουγγός.

Ο Μότσαρτ ύποσχέθηκε στην βιολονίστα Strinasacchi για μία κοινή συναυλία τους μία σούατα για βιολι. Ός την παραμονή της κοινού κοντατόρου δεν ειχε γράψει ούτε μία νότα. Η βιολονίστα τον παρακάλοσε και τον ικέτευε τήσν ώρα έως του τέλος της έγραψε το μέρος του βιολιού. Στο κοντατόρο ειχαν κι' ο δύο μεγάλη έπιτυχία. Στο άναλόγιο του πιάνου που έπαιζε ο Μότσαρτ άκουμποσε μία λευκή, άγρωση σελίδα. Αυτό το πορήτηρησε με τα κιάλια του θεάτρου ο αυτοκράτωρ Ίωσήφ που ήταν έπισης παρών. Μετά το πέρας του κοντατόρου κάλεσε τον Μότσαρτ, και του ζήτησε να δει τη σούατα. Τότε φανερόθηκε ότι το μέρος του πιάνου δεν ύπήρχε διόλου ούτε καν στο σκίτο. Ο Μότσαρτ λοιπόν συγκρατούσε την εικόνα της τελειωμένης στο πνευμα του σούατας τόσο καθαρά ώστε μπόρσε άμέσως να παίξει το μέρος του πιάνου σαν να ειχε μπροστά του τις νότες.

Ένα άκόμη έκπληκτικότερο κατόρθωμα έκανε όταν έγραψε δλόκληρο όρχηστρικό έργο, το θελκτικό «μουσικό άστειο» Χωριάτικη συμφωνία, κατευθειαν στις πάρτες. Αυτό προυποθέτει ότι ειχε μπρός του μία ολοκληρωμένη ήχητική εικόνα, άλλα είναι σούατα και ή άπόδειξις μιας σχεδόν άπίθανης μνήμησ, διότι ήρρεπε να ζέρη άκριβώς ποδι και πόσο ειχε να παίζει και να παύσει το κάθε όργανο.

Κατά την ώρα που έκανε μία αντίγραφή στο καθαρό, ή όποιια άπαιτούσε τη μεγαλύτερη προσοχή, ο Μότσαρτ ήταν σε θέση να δημιουργήση «έσωτερικώς» ένα νέο έργο. Αυτό το βλέπομε από το άκόλουθο γράμμα του προς την άδελφή του : (30 Άπρ. 1782), «Σου στέλω ένα πρελούδιο και μία φούγκα με τρεις φωνές. Αυτή είναι ή αίτια που δεν σου άπάντησα άμέσως, άργοπόρησα γράφοντας αυτές τις μικροσκοπικές νότες. Είναι άνάποδα γραμμένο, το πρελούδιο πρέπει να είναι πριν από τη φούγκα. Ο λόγος ήταν ότι ειχα κάνει ήδη τη φούγκα και έν σου έτοιμάζα μέσα μου το πρελούδιο, την άντέγραφα».

Γ. Α. Τ.